

YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATI VA UNING MOHIYATI

Asadova Nilufar Yorqinovna
Buxoro davlat universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Maqolada yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlarga oid davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari tahlil qilingan. Jamiyatda huquqiy madaniyatini yuksaltirishning yoshlar tarbiyasidagi o‘rni ochib berilgan. Mutafakkirlar asarlaridagi komil inson g‘oyasining tarixiy-falsafiy talqiniga alohida e‘tibor qaratilgan. Yangi O‘zbekiston sharoitida barkamol avlodni tarbiyalashning ma‘naviy, huquqiy asoslari ochib berilgan.

***Kalit so‘zlar.** Yangi O‘zbekiston, yoshlarga oid davlat siyosati, iqtidorli yoshlar, ma‘naviy barkamollik, uchinchi Renessans.*

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В ОТНОШЕНИИ МОЛОДЕЖИ И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ В КОНТЕКСТЕ НОВОГО УЗБЕКИСТАНА

Асадова Нилуфар Ёркиновна
Студентка Бухарского государственного университета

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются основные направления государственной молодежной политики в новом Узбекистане. Выявлена роль повышения правовой культуры общества в воспитании молодежи. Особое внимание уделяется историко-философской трактовке идеи совершенного человека в трудах мыслителей. Раскрывается духовно-правовые основы воспитания гармонично развитого поколения в условиях нового Узбекистана.

***Ключевые слова.** Новый Узбекистан, государственная молодежная политика, талантливая молодежь, духовное совершенствование, третье Возрождение.*

STATE POLICY RELATING TO YOUTH AND ITS IMPORTANCE IN THE CONTEXT OF THE NEW UZBEKISTAN

Asadova Nilufar Yorkinovna
Student of Bukhara State University

ABSTRACT

The article analyzes the main directions of the state youth policy in the new Uzbekistan. The role of increasing the legal culture of society in the upbringing of

young people is revealed. Particular attention is paid to the historical and philosophical interpretation of the idea of a perfect person in the works of thinkers. The spiritual and legal foundations of the upbringing of a harmoniously developed generation in the conditions of the new Uzbekistan are revealed.

Keywords. *New Uzbekistan, state youth policy, talented youth, spiritual improvement, the third Renaissance.*

KIRISH

Yangi O'zbekiston sharoitida yoshlarga oid davlat siyosati yoshlarda mustaqil faoliyat, yangi davrga mos keladigan ijtimoiy-ma'naviy xislatlarni, xususan, globallashuv sharoitida muhim ahamiyat kasb etadigan milliy o'zlikni anglashning nazariy-metodologik va amaliy asosini tashkil qiladi. Uning shu yo'nalishdagi mohiyati siyosatshunoslik fanlari doktori S.A.Jo'raevning yoshlar davlat siyosatining ta'rifida ochib berilgan: «Yoshlar siyosati bu jismonan va ruhan sog'lom milliy-etnik genofondni saqlash, qayta ishlab chiqarish, rivojlantirishga, intellektuallashtirish, ijtimoiylashtirish darajasini yaxshilash hisobiga uning salohiyati va mobilligini oshirishga, har bir yoshni faol jamiyat a'zosi, uyg'un rivojlangan shaxs sifatida yetishib chiqish jarayonlarini rag'batlantirishga qaratilgan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-huquqiy, madaniy-ma'naviy shart-sharoitlar majmuini yaratish sari maqsadli yo'nalish olgan davlat va jamiyat, partiyalar va harakatlarning alohida siyosiy yo'lidir» [4].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA.

O'rta asr Sharq mutafakkirlarining asarlari, yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirish borasida qabul qilingan huquqiy normativ hujjatlar tadqiqot uchun nazariy-metodologik manba, ko'rsatma bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqotda ilmiy bilishning dialektik, tarixiylik, mantiqiylik, analiz va sintez, kompleks yondashuv kabi usullariga tayanildi.

NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev BMTning 72-sessiyasida so'zlagan nutqida "Sayyoramizning ertangi kuni, farovonligi farzandlarimiz qanday inson bo'lib kamolga yetishi bilan bog'liq. Bizning asosiy vazifamiz – yoshlarning o'z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratishdan iborat" [2], deb ta'kidlagan edi.

Ta'kidlash joizki, Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Prezidenti sifatida birinchi imzolagan qonun hujjati ham aynan yoshlar masalasi bilan bog'liq

bo'lgan, 2016 yil 14 sentyabrdagi «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida»gi Qonun [1] edi.

Yoshlarning huquqiy madaniyatini yuksaltirish, demokratik davlat qurish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonlarida ularning faolligini oshirish; yuksak ma'naviyatli, mustaqil fikrlovchi, qat'iy hayotiy pozitsiya, keng dunyoqarash va chuqur bilimlarga ega bo'lgan vatanparvar yoshlarni tarbiyalash, ularda turli mafkuraviy tahdidlarga qarshi immunitetni shakllantirish; yoshlarni ijtimoiy himoya qilish, zamonaviy kasb-hunarlarni puxta egallashlari uchun munosib sharoitlar yaratish, ularni ish bilan ta'minlash va tadbirkorlikka jalb qilish; iqtidorli yoshlarni qo'llab-quvvatlash, ijodiy va intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarishga qaratilgan ishlarni tizimli yo'lga qo'yish; yoshlarni jismoniy tarbiya va sport bilan muntazam shug'ullanishga keng jalb etish, yoshlar orasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish; voyaga yetmaganlar va yoshlar o'rtasida huquqbuzarlik va jinoyatlar sodir etilishini oldini olish; barkamol avlodni tarbiyalashda ommaviy axborot vositalari va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish yoshlar siyosatining asosiy yo'nalishlari hisoblanadi.

Iste'dodli yoshlarni aniqlash, ularni tarbiyalash masalasining davlat siyosati darajasiga ko'tarilganligi yurtimizda o'rnak olsa arzigulik tajriba to'planishiga imkon berdi. Shu o'rinda ta'kidlash joizki, iste'dodli yoshlarni izlash va ularni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan ishlarni amalga oshirishda davlat tashkilotlari bilan bir qatorda yurtimizda faoliyat yuritayotgan nodavlat tashkilotlari ham faol ishtirok etmoqdalar. Masalan, yoshlarga oid davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri yoshlarning iste'dod va qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlashga qaratilganligi ayniqsa, ahamiyatga molikdir. Ta'kidlash joizki, ta'lim, fan, texnika, axborot texnologiyalari, madaniyat, san'at, sport, tadbirkorli sohalaridagi iste'dodli va iqtidorli yoshlarni rahbatlantirib borish, ularning turli sog'lom tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash vazifalari bu tashkilotning mazkur yo'nalishdagi dolzarb vazifalaridan biri qilib belgilangan.

Yoshlarning bilim darajasi, kasbiy malakasi, ma'naviy va ruhiy barkamollik kabi fazilatlari va ijtimoiy sifatlari butun jamiyatning rivojlanish darajasiga salmoqli ta'sir ko'rsatmoqda. Aholining turmush sharoitini yaxshilash, hayotdan rozi bo'lib yashashga erishish bugungi zamonaviy davlatchilik taraqqiyotidagi muhim ko'rsatkich hisoblanadi.

Alloma Abdulla Avloniy "Tarbiyani kimlar qilur? Qayda qilur? degan savolga "Birinchil - uy tarbiyasi. Bu vazifa ona zimmasidadir. Ikkinchi – maktab va madrasa

tarbiyasi. Ota, muallim, mudarris va hukumat vazifasidur” deb javob berganlar. Bu soʻzlar zahirida barchaning farzand tarbiyasiga mas’ulligi koʻrinib turibdi.

Yoshlar masalasini oʻrganish kishilik jamiyati, ijtimoiy munosabatlar, millatlar va davlatlar, madaniyat va sivilizatsiyalar bilan chambarchas bogʻliqdir. Chunki yoshlar masalasi, birinchidan, sivilizatsiya vujudga kelgandan beri mavjud va barcha tarixiy rivojlanish bosqichlarida ular bilan yonma-yon keladi. Ikkinchidan, tafakkur tarixida barcha faylasuflar, mutafakkirlar, davlat arboblari, shoiru adiblar farzand, yoshlar masalasiga oid oʻz qarashlarini bayon qilganlar.

Qadimgi Arabiston yarim orolida VII asrgacha – «johiliya davri»da [6], hatto qiz bolaning tugʻilishi ota uchun baxtsizlik alomati boʻlsa, oʻgʻil bolaning tugʻilishi esa, alohida baxtning belgisi qilib koʻrsatilgan. Hikoya qilishlaricha, Umar ibn al-Xattob (r.a.) quyidagilarni eʼtirof etgan: «Musulmonlikdan avvalgi ikki narsani eslaymanki, birini eslab yigʻlayman, birini eslab kulaman. Ushbu narsaga yigʻlayman. Bir kun qizimni, jajji qizchamni, jigarpora qizchamni shu oʻz qoʻllarim bilan qabr qazib koʻmdim. Men qizim uchun oʻz qoʻllarim bilan chuqur qazir ekanman, u mening soqolimga sachragan tuproqlarni jajji qoʻllari ila silab olardi. Qachon buni eslasam doimo yigʻlayman. Insoniyatning qanday qorongʻu davrlarida yashaganini tushunib, tinmay koʻz yosh toʻkishdan oʻzimni tiyaman» [7]. Islom ayollarga rahm-shafqat, mehr koʻrsatish bilan uning maqomini koʻtardi va uning baxtli hayoti uchun muqaddas qonunlarni joriy etdi. Ushbu qonunlarning bajarilishi Qurʼon oyatlari va Paygʻambarimiz (s.a.v.) Hadislari orqali mustahkamlandi.

Tadqiqotchi N.J.Yusupova oʻzining “Islomda ayol huquqlari” asarida taʼkidlaganidek, ayol masalasiga oid Qurʼoni karimda 309 oyat mavjud boʻlib, shundan 161 oyat Makkada va 148 oyat Madinada nozil boʻlgan [5].

Insondagi komillik, eng avvalo, uning fikr, tafakkur va amaliy faoliyat erkinligini anglashidadir. Shu maʼnoda, ulugʻ yunon faylasufi Suqrotning “Oʻzligingni angla” degan daʼvati ham insonning oʻz nasl-nasabini, hayot mazmunini, kishining kelajak avlodlar oldidagi masʼuliyat va majburiyatini anglashga qaratilgan chaqiriqdir. Har qanday jamiyatda komillikning eng asosiy koʻrsatkichi insonning ezgulikka, ijtimoiy baxt-saodatga, insonparvarlik gʻoyalariga munosabatida hamda ularga asoslangan amaliy faoliyatida namoyon boʻladi.

Shuni taʼkidlash joizki, keyingi yillarda ayrim yoshlarda millatga, Vatanga foyda keltirishni oʻylash, mustaqillikni mustahkamlashda foydali inson boʻlib yetishish hissi maxsus, ilmiy asosda shakllantirilmaganligi tufayli shaxsiy manfaatni oʻylash, yengil yoʻllar bilan toʻla-toʻkis hayotga intilish hissi namoyon boʻlmoqda. Shu bilan birga, ayrim fuqarolar orasida maʼnaviy cheklanganlik, dunyoqarashning

torligi, milliy odob me'yorlariga rioya qilmaslik, so'z va ish orasidagi tafovut, milliy g'ururning sustligi, shu kabi "ommaviy madaniyat"ning boshqa noxush ko'rinishlari uchrab turadiki, ularni birgalashib bartaraf qilish lozim.

Bugungi kunda aksariyat rivojlangan davlatlarning mafkurasi umuminsoniy qadriyatlar va demokratik tamoyillarga asoslanadi. Ularda tinchlik va taraqqiyot, inson haq-huquqlari va erkinligi, milliy va diniy totuvlik g'oyalari ustivordir. Bu tamoyillarga asoslangan ezgu g'oyalar umuminsoniy manfaatlar, bashariyatning asriy orzusi bo'lgan yorug' kelajak uchun xizmat qiladi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston yoshlari forumida ta'kidlab o'tganidek, "Biz yurtimizda qanday islohotlarga qo'l urmaylik, avvalo, siz kabi yoshlarga, sizlarning kuch-g'ayratingiz, azmu shijoatingizga suyanamiz. Barchangiz yaxshi bilasiz, bugun o'z oldimizga ulkan marralar qo'yganmiz. Ona Vatanimizda Uchinchi Renessans poydevorini yaratishga kirishdik. Biz oila, maktabgacha ta'lim, maktab va oliy ta'limni hamda ilmiy-madaniy dargohlarni bo'lg'usi Renessansning eng muhim bo'g'inlari deb hisoblaymiz. Shu sababli ayni ushbu sohalarda tub islohotlarni amalga oshirmoqdamiz. Ishonamanki, mamlakatimiz taraqqiyotining yangi poydevorini yaratishda sizlar singari fidoyi va vatanparvar yoshlarimiz faol ishtirok etib, munosib hissa qo'shadilar" [3].

Ma'lumki, "milliy o'z-o'zini anglash – har bir millat (elat)ning o'z-o'zini real sub'ekt, muayyan moddiy va ma'naviy boyliklarning egasi, yagona til, urf-odatlar, an'analar, qadriyatlar va davlatga mansubligini, manfaatlar hamda ehtiyojlar umumiylikini tushunib yetishga milliy o'z-o'zini anglash deyiladi" [8].

Mafkuraviy immunitet – bu, sodda qilib aytganda, insonning o'z istak-orzu, maqsad-intilishlariga mutlaqo zid, yot, zararli, begona mafkuraviy tahdidlarga qarshilik ko'rsata olish salohiyati. "Mafkuraviy immunitet – falsafa: qomusiy lug'atida –ma'naviy barkamol, irodasi baquvvat, iymoni butun shaxsni tarbiyalashda, har qanday reaksiya, buzg'unchi xarakterdagi g'oyaviy tashabbuslarga bardosh bera oladigan yoshlarni tarbiyalashda qo'l keladi" deyiladi. Bolaga ilk yoshidan boshlab nima yaxshi, nima yomon, ularga qanday munosabat bildirish kerak, degan savollarga asoslangan bog'cha, maktab tarbiyasi, undan keyin ijtimoiy tarbiya yo'lga qo'yilsagina har bir millat sog'lom, ishonchli, mustahkam immunitetga ega bo'ladi. Immunitet esa, o'z navbatida, odamni to'g'ri yo'ldan "ozish"dan, turli yo'llarga adashib, keyin pushaymon bo'lishlardan, baxtsizlikdan, millatni esa–parokandaliklardan, parchalanishlardan, sinfiy, mahalliy yoki boshqa bo'linishlardan asrab turadi. Demak, mafkuraviy immunitet –davlat va millatning ma'naviy birligi, ma'naviy sog'lomligini himoya qiluvchi g'oyaviy qalqon vazifasini bajaradi.

Mafkuraviy immunitet o'z-o'zidan namoyon bo'lmaydi. Uning namoyon bo'lishi uchun ichki yoki tashqi g'oyaviy, fikriy ta'sir bo'lishi kerak [9-16].

Al Forobiyning fikricha, "...fozil jamiyatning har bir fuqarosi mansabi, tutgan o'rni, ya'ni kim bo'lishidan qat'iy nazar «fozil kishi», «fozil inson» o'z davlatining barcha qonun- qoidalarini yaxshi biladi, unga amal qiladi, fikrlaydi, o'z kasbining ustasi, lozim bo'lganda Vatan uchun jon fido qiladi. Fozillar shahri aholisi bir biriga hurmatda bo'ladi.

Ota-ona va farzand, ustozu- shogird o'rtasida Sharqona nazokat, mehr va ehtirom bo'ladi. Avvalo bunday fikr yuritishning o'zi bobolarning ma'naviy darajasi naqadar yuksak bo'lganligini va albatta bunday fikr aytish bu borada ko'p asrlik me'roslarni o'rganish natijasida vujudga kelishini ta'kidlash joiz.

XULOSA

Davlatning qudratini belgilaydigan qator omillardan biri, shubhasiz, ma'nau yetuk, jismonan sog'lom, har tomonlama barkamol avlodni voyaga yetkazishdir. Shu ma'noda, bugungi kunda mamlakatimizda sog'lom avlodni tarbiyalash naqadar muhim, mas'uliyatli vazifa ekani barchamizga ayon. Yoshlarga, bolalarga e'tibor, darhaqiqat, kelajakka qo'yilgan sarmoyadir. Vaholanki, kuchli fuqarolik jamiyatiga asoslangan huquqiy-demokratik davlat qurish farzandlarimizning faol ishtiroki, qo'llab-quvvatlashi orqaligina to'laqonli amalga oshar ekan, ma'naviyati yuksak, chuqur bilimli, zamonaviy fikrlaydigan, intellektual rivojlangan va professional tayyorgarlikka ega bo'lgan o'g'il-qizlarni tarbiyalash buyuk kelajagimizni ham ta'minlashiga shubha yo'q.

Biz ajdodlarimiz Muhammad Xorazmiy, Ahmad Farg'oniy, Abu Nasr Farobiy, Ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy kabi buyuk mutafakkirlar bo'lganligi, shuningdek, ularning asarlari jahon fani va madaniyatida munosib o'rin egallaganligi bilan cheksiz faxrlanishga haqlimiz. Shu bilan birga bizning beqiyos ma'naviy boyligimiz insoniyat tomonidan to'plangan eng ilg'or bilim va tajribalar bilan hamohanglikda rivojlanishini xohlaymiz. Aynan shunday qarash va yondashuv bizni doimo oldinga harakat qilishimiz uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi.

REFERENCES

1. 2016 йил 14 сентябрдаги «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги Қонун / <https://lex.uz/docs/3026246>
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев БМТнинг 72-сессиясида сўзлаган нутқи // <https://uza.uz/uz/posts/zbekiston-prezidenti-shavkat-mirziyeev-bmt-bosh-assambleyasi-20-09-2017>

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ёшлари форумидаги маърузаси // https://uza.uz/uz/posts/ozbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyoevning-ozbekiston-yoshlari-forumida-sozlagan-nutqi_197662
4. Жураев С.А. Особенности формирования государственной молодежной политики Республики Узбекистан в переходный период: теория и практика. А-р.дисс...док.политол.н.-Т., 1994. -С.17.
5. Юсупова Н.Ж. Исломда аёл ҳуқуқлари. Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги академияси, 2006
6. Ҳасанов А. Қадимги Арабистон ва илк ислом. Жоҳилия асри. Т.: Тошкент ислом университети, 2001. Б.11
7. Ҳикматлар хазинаси. Т.: Гафур Гулом, 1993. Б.69
8. Фалсафа: қомусий луғат: (Тузувчи ва масъул муҳаррир Қ.Назаров). –Т.: “Шарқ” нашриёт-матбуот акциядорлик компанияси Бош таҳририяти, 2004, 160-бет.
9. Khajieva, I., Khujaniyazova, G., Kenjaeva, K., & Jumaniyozov, F. (2020). Foreign language competenceformation of the future teacher of vocational education in the information and educational environment. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(2), 360-365.
10. Zhabborova, O. I., & Kenjaeva, N. P. (2018). Bases of gender equality of rights in Uzbekistan. *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*, (5-2).
11. Кенжаева, Х. П., Тожиев, Ф. И., & Жураев, Б. Н. (2014). РОЛЬ ЖЕНЩИН В СОЗДАНИИ И РАЗВИТИИ ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ. In *Инновации в технологиях и образовании* (pp. 119-123).
12. Кенжаева, Х. П. (2021). ФУҚАРОЛИК МАДАНИЯТИ МЕЗОНЛАРИ ШАРҚ ФАЛСАФАСИ ТАЛҚИНИДА. *Academic research in educational sciences*, 2(3).
13. Кенжаева, Х. П. (2021). Аёллар ижтимоий фаоллигини оширишда фуқаролик институтларининг ўрни. *Scientific progress*, 1(6), 957-961.
14. Кенжаева, Х. (2021). Миллий маънавий меросимизда таълим-тарбия масалалари. *Общество и инновации*, 2(6/S), 18-24.
15. Кенжаева, Х. П., & Каримова, Л. М. (2019). ТАРИХИЙ ХОТИРА–ХАЛҚ МАЪНАВИЯТИНИНГ ТАРКИБИЙ ҚИСМИ. *ПЕРЕКРЁСТОК КУЛЬТУРЫ*, 1(3).
16. Hajieva Iroda, Babadjanova Umida, Kenjayeveva Khurshida, Adambaeva Feruza. The importance of spiritual values in the upbringing of the harmoniously developed person in teaching and learning process. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 29(5). P. 1496-1499